

УДК 364. 622 (477)

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ «БІДНОСТІ» ТА УМОВИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Автор – Слаква О., студ.

Науковий керівник – Хоменко В. М., ст. викл.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Постановка проблеми. Наразі для України надзвичайно гострою проблемою є багаторічна проблема бідності широких мас населення, що спричиняє невпевненість громадян у завтрашньому дні, соціальну напругу в суспільстві та є суттєвим ризиком подальшого соціально-економічного розвитку.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є визначення специфічних особливостей бідності в Україні та найважливіших умов її подолання.

Результати дослідження. Проблема бідності українців знаходиться у центрі уваги таких знаних українських учених : В. Базилевича, О. Бородіної, Н. Власенка, О. Кришень, Т. Лебеди, Е. Лібанової, Г. Олійник та ін.

Про гостроту проблем масового зубожіння українців свідчать і спеціальні урядові програми подолання бідності та соціального захисту малозабезпечених громадян. Ще з 2001 року в Україні діє державна програма «Стратегія подолання бідності». Крім того, уряд нашої країни долучився до реалізації програми ООН «Цілі Розвитку Тисячоліття», яка висуває боротьбу з бідністю на перше місце [1]. Проте на практиці державні заходи більше спрямовуються на боротьбу з наслідками бідності, а не її попередження, і подолання.

Відсутність комплексного підходу до подолання бідності пояснюється тим, що як у теорії питання, так і на практиці сьогодні немає одностайності щодо стратегічних підходів до розв'язання цієї проблеми. Ліберали та псевдоліберали, які є постійними величинами при владі в Україні, вважають, що бідність є наслідком таких соціально-економічних умов, над якими бідні майже не владні, а надання допомоги злидненим стимулює їх до утримання, оскільки такі люди втрачають зацікавленість у пошуках роботи. Консерватори вважають бідність наслідком неналежного пристосування індивідів до умов соціально-економічного життя [5].

Незаангажований підхід вимагає, насамперед, чіткого тлумачення дефініції «бідність» та її особливостей в Україні.

За визначенням Е. Ліанової «бідність визначається як неможливість через брак коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу. До бідних верств суспільства належать ті, хто не з власної волі позбавлені необхідного: нормального житла, їжі, одягу, можливості здобувати освіту та лікуватися. Крім того, бідність – це ще й страх перед майбутнім, обумовлений невпевненістю людини у своїх можливостях. Подолання бідності є ключовим завданням суспільного розвитку» [3].

Основними особливостями «української бідності» є:

- надмірне соціальне та майнове розташування;
- розповсюдженість бідності серед працюючого населення;
- зубожіння значної частини населення, яке при цьому зберігає відносно високий соціальний статус (рівень освіти, кваліфікації, соціальні зв'язки);
- низький рівень життя загалом і соціальної інфраструктури зокрема [4].

До специфічних особливостей бідності в Україні варто віднести й таке:

– бідність впливає на демографічну ситуацію в країні, відтак, зменшується тривалість життя, скорочується кількість народжуваних. І головне – нація старіє;

– бідність сприяє зростанню злочинності. Держава (уряд центральний та регіональні органи влади) втрачають по суті контроль за ситуацією. Натомість, зростає бюджетне фінансування силових структур держави [5];

– бідність стала суттєвим фактором обмеження економічного зростання, низької якості життя населення, джерелом соціального напруження в суспільстві [2].

При цьому не варто запліщувати очі на швидке збагачення порівняно невеликого прошарку суспільства, рівень життя якого відповідає стандартам «золотого мільярда».

Вочевидь історично запізнений український капіталізм, алогічно відтворює відкриті ще К. Марксом процеси відносного й абсолютного зубожіння людей найманої праці.

Головними способами цих процесів стали:

– утворення класичної капіталістичної приватної власності;

– монополізація олігархічною верхівкою капіталістів базових секторів економіки;

– несправедливий розподіл доходів;

– низька частка заробітної плати в операційних витратах;

– несвоєчасні виплати заробітної плати;

– занижені мінімальні соціальні стандарти;

– корупція та розквіт тіньової економіки;

– правове свавілля підприємців, можновладців та недосконалість економічних механізмів захисту працівників.

За умов зростання протестних настроїв в країні у короткостроковому періоді мета боротьби з бідністю має полягати в тому, щоб зменшувати масштаби власне бідності; згладити розташування населення за доходами; ужити дійсно результативних заходів щодо запобігання бідності, надати їм превентивного характеру; розпочати процес подолання духовної бідності і національної убогості відповідно до існуючих правових та інших стандартів.

Що стосується перспективи, то розв'язання проблеми бідності і зубожіння українського народу можливе лише через змістову модернізацію і трансформацію існуючої соціально-економічної системи. Необхідно розбудовувати таку систему, суть якої полягатиме не у максимізації прибутків, нестримному споживацтві і нищих розвагах, а у вдосконаленні людини-творця, її всебічному розвитку і духовному збагаченні.

Висновки. Бідність та зубожіння українського народу стали результатом відтворення на ретрولیберальних теоретичних засадах системи класичного з елементами раннього монополістичного, капіталізму. Вихід з «глухого кута» бідності вимагає формування соціально орієнтованої української моделі гармонійного розвитку на основі теоретичних надбань вітчизняної наукової спільноти.

Список використаних джерел

1. Кришень О. Ключові цілі нової соціальної політики країн ЄС : орієнтир для України. *Актуальні проблеми Європейської та Євроатлантичної інтеграції України*. Дніпро. 16 травня 2019. С. 16.

2. Лебеда Т. Б. Індикатори бідності населення для моніторингу соціальних макродисбалансів в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. Науково-дослідний економічний інститут Мін-ва економіки з питань європейської інтеграції в Україні. Київ, 2019. № 9. С. 96.

3. Національна доповідь 2017 «Цілі сталого розвитку : Україна». Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: http://an.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

4. Олійник Г. Проблема бідності: соціальний контекст. *SocialWorkS. Edition*. Vol. 4. № 2. [Електронний ресурс]. URL: <file:///C:/Users/Ja/Downloads/118979-252719-1-PB.pdf>

5. Розпутенко І. В. Цивілізаційний вибір України в умовах глобалізації. *Вісник НАДУ при Президентіві України. Серія : Державне управління*. 2017. № 1. С. 119–120.